

ΑΔΡΙΑΝΟΣ

Ένας «φιλαθήναιος» αυτοκράτορας στο Μουσείο Ακρόπολης

Το Μουσείο της Ακρόπολης τιμά την επέτειο των 1900 χρόνων από την άνοδο στο θρόνο του φιλαθήναιου αυτοκράτορα Αδριανού με τη μουσειακή παρουσίαση ενός έξοχου πορτραίτου του αυτοκράτορα που είχε βρεθεί στην λεωφόρο Συγγρού και με ένα ενδιαφέρον βίντεο, παραγωγής του Μουσείου, στο οποίο αναδεικνύεται το τεράστιο οικοδομικό πρόγραμμα του αυτοκράτορα για την Αθήνα του 2ου αι. μ.Χ. Το έργο του Αδριανού σηματοδοτεί την αναγέννηση των ελληνικών Γραμμάτων και Επιστημών στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Μουσειακή παρουσίαση του οικοδομικού προγράμματος του Αυτοκράτορα Αδριανού για την Αθήνα του 2ου αι. μ.Χ.

Το 2017 συμπληρώνονται 1900 χρόνια από την άνοδο στον θρόνο του Αδριανού, του θαυμαστή και ευεργέτη της Αθήνας. Το Μουσείο της Ακρόπολης θυμίζει το τεράστιο πρόγραμμα του αυτοκράτορα που ανανέωσε τον αστικό ιστό της Αθήνας και σηματοδότησε την αναγέννηση των ελληνικών Γραμμάτων και Επιστημών στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Πάνω στον αρχαίο δρόμο από την Ακρόπολη στο Ολυμπειό υψώθηκε μια διώροφη πύλη (εικ. 1) που έδειχνε το όριο ανάμεσα στην παλιά Αθήνα (την πόλη του Θησέα) και στη νέα πόλη (την πόλη

1. Η Πύλη του Αδριανού στην Αθήνα.

2. Ο ναός του Ολυμπίου Διός στην Αθήνα.

του Αδριανού). Η αθηναϊκή Νεάπολη απλώνεται κάτω από το Ζάππειο και τον Εθνικό Κήπο. Έως τώρα οι ανασκαφές έχουν εντοπίσει πολυτελείς επαύλεις, λουτρά και ένα γυμνάσιο.

Το 131/2 μ.Χ. σε μια λαμπρή τελετή ο Αδριανός εγκαινίασε στο πανάρχαιο τέμενος του Ολυμπίου Διός (εικ. 2), τον ναό του θεού που είχε αρχίσει να κτίζεται τον 6ο αι. π.Χ αλλά ολοκληρώθηκε μόνο με την παροχή τεραστίων πιστώσεων από τον αυτοκράτορα. Ο γιγαντιαίος κορινθιακός ναός απέναντι από την Ακρόπολη ήταν διπλάσιος σε μέγεθος από τον Παρθενώνα και στο εσωτερικό του στήθηκε το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Διός.

Το κτήριο του ναού με εμβαδό 5.000 τ.μ περίπου ήταν ενταγμένο συμμετρικά μέσα σ' ένα ορθογώνιο περίβολο με περίμετρο 673 μ. Κατά μήκος του περιβόλου ήταν στημένοι εκατοντάδες χάλκινοι ανδριάντες του αυτοκράτορα αφιερωμένοι από τις ελληνικές πόλεις. Έξω από την δυτική πλευρά του ναού δέσποζε κολοσσικό άγαλμα του

αυτοκράτορα αφιερωμένο από την Αθήνα που κοίταζε προς την Ακρόπολη και ήταν ορατό από μακριά.

Το 131/2 μ.Χ ο Αδριανός κάλεσε, προγραμματισμένα, τις ελληνικές πόλεις να μετάσχουν σε ένα μόνιμο «Συνέδριον των Πανελλήνων» με έδρα την Αθήνα. Σκοπός αυτού του Πανελληνίου ήταν η αναβίωση της κλασσικής Ελλάδας και η ενίσχυση του γοήτρου των Ελευσίνιων Μυστηρίων. Ο ίδιος ο αυτοκράτορας λατρεύτηκε ως Πανελλήνιος.

Ένα πολύ σημαντικό κτήριο του Αδριανού στην Αθήνα ήταν το Πάνθεον (θεοίς τοίς πᾶσιν ἱερόν κοινόν), όπου ήταν αναγεγραμμένες αναφορές για όλα τα ιερά κτήρια, τα αναθήματα και τις δωρεές του αυτοκράτορα προς τις πόλεις των Ελλήνων αλλά και των Βαρβάρων. Το Πάνθεον ταυτίστηκε με τα εντυπωσιακά ερείπια ενός τρίκλιτου ναού στην οδό Αδριανού στην Πλάκα.

Στην καρδιά της Αθήνας, ανάμεσα στην Αγορά και την Ακρόπολη, σε μια έκταση 10.000 τ.μ., ο Αδριανός οικοδόμησε το περίφημο συγκρότημα της Βιβλιοθήκης (εικ. 3), που διέθετε, εκτός από το τριώροφο βιβλιοστάσιο, αναγνωστήρια, χώρους διδασκαλίας, στοές για φιλοσοφικούς περιπάτους, κήπους και δεξαμενή ύδατος για αναψυχή. Στόχος του αυτοκράτορα ήταν να δημιουργήσει έναν χώρο πανεπιστημιακών σπουδών αντάξιο της φήμης της αρχαίας Αθήνας στα Γράμματα και τις Επιστήμες.

Ο Αδριανός αντιμετώπισε επίσης

3. Φωτοδιάγραμμα της κάτοψης της Βιβλιοθήκης του Αδριανού.

4. Η ιωνική πρόσοψη της δεξαμενής του Αδριανού στον Λυκαβηττό.

το θέμα της υδροδότησης της νέας επέκτασης της Αθήνας κατασκευάζοντας υδραγωγείο μήκους 18 χλμ., που μετέφερε άφθονο νερό από τις πηγές της Πάρνηθας προς τον Λυκαβηττό. Εκεί κτίστηκε δεξαμενή χωρητικότητας 500 κ.μ. (εικ. 4), η οποία κοσμήθηκε με πρόσοψη 4 ιωνικών κίωνων. Η αναμνηστική επιγραφή που χαραχθηκε στο επιστύλιο βρίσκεται σήμερα στον Εθνικό Κήπο.

Ιδιαίτερη εκτίμηση είχε ο Αδριανός για τα Ελευσίνια Μυστήρια, στα οποία μύηθηκε και ο ίδιος ήδη κατά την πρώτη επίσκεψή του στην Αθήνα το 124 μ.Χ. Για να διευκολυνθεί η πορεία της Ιεράς

Πομπής προς το ιερό της Δήμητρας στην Ελευσίνα, κατασκεύασε ο Αδριανός μνημειακή γέφυρα στον Ελευσινακό Κηφισό (εικ. 5), ο οποίος συχνά πλημμύριζε. Η γέφυρα, μήκους 50μ. και πλάτους 5,30μ., στηριζόταν σε τέσσερα τόξα. Είναι μία από τις ελάχιστες γέφυρες που σώθηκαν από την αρχαιότητα.

Στον προαύλιο χώρο του Ιερού της Ελευσίνας στήθηκαν από τους Πανέλληνες δύο μνημειακές πύλες, η μία στο τέλος της οδού που ερχόταν από την Πελοπόννησο και η άλλη στο τέλος της οδού που ερχόταν από το λιμάνι της Ελευσίνας. Και οι

5. Η μνημειακή γέφυρα που κατασκεύασε ο Αδριανός στον Ελευσινακό Κηφισό.

6. Πρόπλασμα του Ιερού της Ελευσίνας. Διακρίνονται οι δύο πύλες των Πανελλήνων, πιστά αντίγραφα της πύλης του Αδριανού στην Αθήνα.

7. Πορτραίτο του αυτοκράτορα Αδριανού. Βρέθηκε στη λεωφόρο Συγγρού το 1933 και φυλάσσεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (ΕΑΜ 3729).

δου ήταν πιστά αντίγραφα της πύλης του Αδριανού στην Αθήνα (εικ. 6). Οι επιγραφές, με μεγάλα γράμματα στις δυο όψεις τους, πληροφορούσαν τους επισκέπτες ότι είχαν στηθεί για τις δύο θεές της Ελευσίνας και για τον αυτοκράτορα, εννοώντας τον Ολύμπιο αυτοκράτορα Αδριανό.

Στο πορτραίτο, που εκτίθεται στο Μουσείο Ακρόπολης (εικ. 7), ο Αδριανός απεικονίζεται με γενειάδα φιλοσόφου, κάτι που έγινε για πρώτη φορά σε απεικόνιση Ρωμαίου αυτοκράτορα. Το βλέμμα του αποστρέφεται τα επίγεια και ατενίζει προς τον ουρανό. Το στεφάνι από φύλλα βελανιδιάς φέρει έμβλημα τον αετό του Διός. Αυτός ο «πολιτικός στέφανος» χαρακτηρίζει τον αυτοκράτορα ως σωτήρα των πολιτών.

Δημήτριος Παντερμαλής

*Πρόεδρος του ΔΣ
Μουσείου Ακρόπολης*

Η παρουσίαση θα διαρκέσει από 15-1-2017 έως 31-3-2017. Οι επισκέπτες μπορούν να την παρακολουθήσουν στο ισόγειο του Μουσείου, ελεύθερα, καθημερινά κατά τις ώρες λειτουργίας του.